

Parendans als voertuig van verlangen Een pleidooi voor meer romantiek in de volksdans

Samenvatting folklorevoordracht
door Leo van der Heijden

Middenkaderopleiding Internationaal Volksdansdocent,
Utrecht, 12 april 2003

Inhoudsopgave

Samenvatting	3
Inleidende opmerkingen	3
Motivatie en relatie met volksdanspraktijk	3
Kaders	3
Werkwijze en bronnen	3
Vaststellen terminologie	3
Houding naar dansparen in de huidige volksdanswereld?	4
Waarom is er geen ruimte voor dansparen?	5
Hoe ziet een parenvriendelijke volksdansomgeving eruit?	5
Didactiek	5
Repertoire	5
Balprogramma	6
Marketing	6
Is er een grote markt voor een dergelijke dansvorm?	6
Eindconclusies	7
Bijlagen	8
Bijlage 1:	
Analyse danstypes op MIX, Interfolk en Doe Dans Basics (DDB) programma's.	8
Bijlage 2: Balprogramma Nederlands Danshuis, Utrecht, 11 mei 2002	10
Bijlage 3: Omschrijving ervaringsoefening emoties en parendans	11

© 2003 Leo van der Heijden

Een elektronische versie van deze scriptie is gratis verkrijgbaar via e-mail:
lvdh@steigan.net

Samenvatting

Na enkele inleidende opmerkingen zal ik de komende 20 minuten antwoord proberen te geven op de volgende vraagstellingen:

- Is er ruimte voor dansparen in de huidige volksdanswereld?
- Zo niet, waar komt dat door?
- Hoe zou een parenvriendelijke volksdansomgeving er uitzien?
- Is er een grote markt voor een dergelijke dansvorm?

Verder zal ik een korte oefening doen om de aanwezigen te laten ervaren met wat voor soort gevoelens je als docent rekening moet houden bij dansparen (Zie Bijlage 3).

Hierna zal ik mijn voornaamste conclusies samenvatten en gelegenheid geven tot het stellen van vragen.

Inleidende opmerkingen

Motivatie en relatie met volksdanspraktijk

Dit onderwerp heb ik gekozen omdat ik al enkele jaren erg geniet van Zweedse en Nederlandse dansen. Ik vind dat parendansen binnen de volksdanswereld onvoldoende gewaardeerd worden. Mensen die romantische gevoelens in dansvorm willen uiten zijn daardoor gedwongen zich te richten op andere dansvormen (stijldansen, salsa, tango). Ik ben ervan overtuigd dat dit echter binnen volksdans ook kan, mits de juiste omstandigheden worden geschapen.

Kaders

Er is uitgegaan van een analyse van de afgelopen 10 jaar van de recreatieve volksdanspraktijk in Nederland.

Werkwijze en bronnen

Bij het voorbereiden van deze lezing heb ik vooral geput uit eigen ervaring. Ik heb wel enkele bronnen nagegaan die hiervoor relevant zouden kunnen zijn (personen, internet, boeken, scripties), maar ik heb hier niets relevant kunnen vinden. Met een klein onderzoekje heb ik nagegaan hoe belangrijk parendansen zijn binnen de internationale volksdans. Dit verhaal is geen historisch overzicht over parendansen. Ook is het zeker niet objectief, het is meer een persoonlijk pleidooi voor een andere omgang met dansparen in de volksdans.

Vaststellen terminologie

Romantiek: speciale gevoelens van dicht bij elkaar willen zijn, je op je gemak voelen bij iemand, warmte, zwijmelen, verlangen.

Danspaar: twee mensen die romantische gevoelens met dans vorm willen geven. Meestal zijn dit een man en een vrouw, maar voor mij mogen dit ook personen van het zelfde geslacht zijn.

Volksdans: in de betekenis van recreatieve internationale volksdans, zoals gedefinieerd door Dick van der Zwan.

Opschuifdans: Dans die men met een andere partner beëindigt dan de partner waarmee men de dans begint.

Houding naar dansparen in de huidige volksdanswereld?

De volgende waarnemingen geven duidelijk aan dat er binnen de huidige volksdanswereld geen ruimte is voor de specifieke behoeften van dansparen.

- Er zijn bij volksdansverenigingen nauwelijks mannen dus ook nauwelijks dansparen. Dit is op zich al een aanwijzing voor het feit dat er geen ruimte voor hen is. Vaak wordt dit mannentekort verklaard door te zeggen dat mannen niet van dansen houden. Maar hoe komt het dan dat er wel voldoende mannen zijn bij typische parendansvormen zoals stijldans, salsa, tango?
- Het gangbare internationale volksdansrepertoire bestaat weliswaar voor ongeveer een derde uit parendansen (zie Bijlage 1) en dat is meer dan wat op lesgroepen en bals gedaan wordt. Dit betekent dat, hoewel ze wel aangeboden worden, ze niet gebruikt worden, dus niet populair zijn.
- Volksdansers gaan er van uit dat iedereen met iedereen moet kunnen en willen dansen. Voorkeur voor een bepaalde danspartner wordt niet geaccepteerd en afgedaan als asociaal.
- Exemplarische voorbeelden zeggen ook iets. Op het Zomerfestival 2002 begint Paola della Camera haar workshop Italiaanse dansen met de opmerking dat Italiaanse dansen romantische parendansen zijn. Daarna begint ze met haar eerste dans... een opschuifdans. Hierdoor is iedereen zijn/haar eigen partner meteen kwijt en dansen de eigen partners het hele uur niet meer met elkaar. Deze dansleidster hield dus geen rekening met romantiek en dansparen.
- Dansleiding kiest in zijn programma doelbewust voor niet-parendansen of opschuifdansen. Ook bij de introductie van nieuwe dansen wordt daar rekening mee gehouden. Een voorbeeld is Jabadao, in Nederland geïntroduceerd door Sybille Helmer als een opschuifdans, hoewel deze dans in Bretagne zonder partnerwissel met 4 paren wordt gedanst. Ook de nieuwe dans Valse Zeeman, eveneens van de hand van Sybille Helmer, en een zeer mooie en gevoelige dans..., eindigt helaas met een nieuwe partner.
- Bij samenstellen van balprogramma's wordt bijna nooit rekening gehouden met de plaats van opschuifdansen ten opzichte van pauzes. Dus na de pauze meteen met een opschuifdans beginnen is heel gewoon. Slechtste plaats voor een opschuifdans: vlak voor een emotionele parendans: American promenade en daarna Ijswals of, Scottish Slow of een Israelische parendans. Zelfs als men bij een paren-vriendelijke dansomgeving zoals het Nederlands Danshuis in Utrecht rekening houdt met de wensen van dansparen, dan is het nog moeilijk een goed programma te maken (zie Bijlage 2).
- Bij demonstratiegroepen wordt het belangrijker gevonden dat danspartners gelijke lengte hebben, dan dat ze een goed gevoel hebben bij elkaar. Dat is jammer, want deze gevoelens komen de uitstraling van de dansers wel ten goede, misschien nog wel meer dan de esthetiek van de gelijke lengte.

Waarom is er geen ruimte voor dansparen?

1. Omdat dansleiders hun repertoire hebben afgestemd op niet-parendansen
  - Het ontbreken van mannen stimuleert niet tot aanleren van parendansen. En volgens mij veroorzaakt het ontbreken van parendansen weer het tekort aan mannen.
2. Omdat huidige volksdancers niet van parendansen houden. Oorzaken:
  - Onbekend maakt onbemind: meeste volksdansgroepen zijn nooit toegekomen aan een leergang parendans.
  - Door het mannentekort moeten vaak vrouwen met elkaar dansen. Veel vrouwen vinden een parendans met een andere vrouw niet interessant.
  - Techniek van parendans is moeilijk, komt men meestal ook niet aan toe. Nadeel van geen vaste partner is dat voor ingewikkelde parendansen het nooit lekker zal gaan. Bij vaste paren raken de partners wel voldoende op elkaar ingesteld.
  - Bij vrouwen veroorzaakt het wisselen van rol (man/vrouw) vaak dat ze beide rollen niet goed kunnen. Specialisatie van rol in man of vrouw lijkt natuurlijk en bevordert de danskwaliteit.
3. Volksdans wordt al jaren gepromoot als een dansvorm waarvoor je geen partner nodig hebt: daardoor trek je natuurlijk ook geen dansparen aan.
4. Omdat de markt hiervoor veel kleiner is dan voor individuen (zie later).

Hoe ziet een parenvriendelijke volksdansomgeving eruit?

Didactiek

De docent dient actief te stimuleren dat de dansers het concept van vaste danspartners als normaal beschouwen.

De docent zal er primair zorg voor dragen dat vaste danspartners zo veel mogelijk met elkaar dansen. In de aanleerfase zal wel van partners gewisseld worden, omdat daarmee het probleem van twee slechte danspartners in één paar opgelost kan worden. Maar in de eindfase van het aanleren en in doordanssituaties geen wisselen van partners.

Ook het wisselen van rol (man of vrouw) verdient niet de voorkeur. Het apart oefenen van de mannen en vrouwen is beter. Dus als de mannen oefenen, staan de vrouwen stil, en andersom.

Verder is het prettig om een romantische omgeving te kiezen. Dus geen gymzaal. De entourage van een stijldansschool is op zich heel geschikt, of iedere lokatie waar bij voorbeeld trouwfeesten worden gehouden.

Repertoire

Dit zal voornamelijk bestaan uit parendansen. Tabel 2 in Bijlage 1 geeft al een aardige basis om van uit te gaan. Het merendeel van de dansen zal moeten bestaan uit niet-opschuifdansen. Opschuifdansen of niet-parendansen kunnen wel gebruikt worden, maar deze zouden maar een heel klein gedeelte (10%) van het totale repertoire moeten zijn en zo in het lesprogramma moeten zijn opgenomen dat vaste partners elkaar slechts kort missen.

Balprogramma

Bij de aankondiging van een bal dient duidelijk te zijn dat verwacht wordt dat men als paar komt. Het bal dient zo ingericht te zijn dat ieder dansblok begint met een blok niet-opschuifdansen en daarna een blok opschuifdansen afgesloten met een pauze. Ook zou de balleiding na 2-3 opschuifdansen de deelnemers kunnen verzoeken "naar de eigen partner terug te gaan."

Marketing

Gezien de huidige samenstelling van de volksdanswereld is de kans niet groot dat daar veel belangstelling zal bestaan voor een dergelijke aanpak. Het is waarschijnlijk beter zich te richten op het publiek van stijldans, tango en salsa, en deze dansvorm te profileren als een interessante specialisatie van parendansen. Als marketing term zou men kunnen kiezen "Global Duets". Zie onderstaande uitnodiging voor een dergelijke cursus.

Global Duets

parendansen uit de hele wereld

Geniet van de folklorerijkdom van vroeger en nu

Voor wie is deze cursus interessant?

- Voor stijldansers die hun repertoire willen uitbreiden.
  - Voor gevorderde stijldansers is het een uitdaging het nieuwe passend materiaal te integreren in hun stijldansrepertoire.
  - Voor volksdansers die zich meer willen toeleggen op parendansen.
- Heeft u zich wel eens afgevraagd wat er in Nederland gedanst werd voordat de moderne stijldansen ingevoerd werden?

Danssoorten en danspassen:

Westeuropese parendansen uit het einde van de vorige eeuw: polka's, walsen, schotsen, mazurka's

Uit welke landen leert u dansen?

U leert dansen uit Nederland, Frankrijk, Zweden, Griekenland, Israël, Italië, Mexico, Noord-Amerika, Rusland, Roemenië.

Is er een grote markt voor een dergelijke dansvorm?

Nee, waarschijnlijk niet. Oorzaken:

- Er is een trend van individualisering: steeds meer mensen leven alleen.
- De kans dat beide partners in een relatie volksdansen leuk vinden is veel kleiner dan de kans dat een individu volksdansen leuk vindt. (Stel bij individu is deze kans 10%, dan is deze bij een paar 1%).
- Binnen de huidige volksdanswereld zijn er nauwelijks dansparen.
- Binnen de danssoorten waar wel dansparen zijn (stijldans, salsa, tango), heerst een groot vooroordeel over volksdansen en dansers uit deze omgeving zullen volksdansen niet snel als een aantrekkelijke nieuwe specialisatievorm van parendansen adopteren.
- Dansparen zijn kwetsbare "klanten": paren kunnen uit elkaar vallen, waardoor je een klant kwijt bent.

Eindconclusies

Ik heb aangegeven dat mijn persoonlijke ervaringen met parendansen mijn motivatie was om een pleidooi te houden voor meer ruimte voor emoties en parendansen.

Ik heb aangetoond dat in het huidige recreatieve volksdansveld geen ruimte is voor emoties en dansparen. De oorzaken zijn:

- de profilering die volksdancers gekozen hebben: voor volksdansen heb je geen partner nodig;
- de keuze van het repertoire aan dansen;
- de keuze van de leslocatie;

Ik heb kort omschreven hoe een parenvriendelijke volksdansomgeving er uit zou kunnen zien qua didactiek, repertoire, balprogramma en marketing.

De verwachting is niet dat hier erg veel belangstelling voor zal bestaan:

- Bij volksdancers zijn geen paren;
- Bij parendancers (stijldans, tango, salsa) bestaat vooroordeel tegenover volksdans;
- Paren zijn als klanten minder aantrekkelijk dan individuen.

Bijlagen

Bijlage 1: Analyse danstypes op MIX, Interfolk en Doe Dans Basics (DDB) programma's.

Tabel 1. Procentuele verhoudingen tussen drie danstypen op de MIX, Interfolk en Doe Dans Basics (DDB) programma's.

Programma	Jaartal	Aantal dansen	Niet-parendans (%)	Parendans, opschuifdans (%)	Parendans, geen opschuifdans
(%)					
MIX 1	1986	15	67	0	33
MIX 2	1988	17	65	6	29
MIX 3	1988	16	63	0	37
DDB 1	1989	15	80	7	13
DDB 2	1992	20	70	0	30
MIX 4	1994	27	63	7	30
MIX 5	1994	25	52	8	40
DDB 3	1995	19	89	0	11
Interfolk 1	1997	18	66	6	28
Interfolk 2	2001	25	60	16	24
MIX 6	2002	24	54	13	33
Gemiddeld			66,3	5,7	28,0

Tabel 2. Parendansen in MIX, Interfolk en Doe Dans Basics (DDB) programma's, gerangschikt naar land.
GO= geen opschuifdans; O=opschuifdans.

Land	Dans	Type	Programma
Slovenië	Stari šotiš	GO	Mix 1
België	Boerenkermis	O	Mix 6
Bulgarije	Varnenski predsvatben tans	GO	DDB 2
Denemarken	Kontra med mølle	GO	Mix 4
Duitsland	Patscher	GO	Mix 4
Duitsland	Metzinger Kreuzpolka	GO	Mix 5
Duitsland	Ferschen-Spitzen	GO	Mix 6
Engeland	Nottingham Swing	GO	Mix 3
Engeland	40 years of fun	O	Mix 4
Engeland	Sellenger's Round	GO	Mix 4
Engeland	Friday night special	O	Mix 5
Engeland	Well Hall	GO	Mix 5
Engeland	Heads or Tails	O	Mix 6
Engeland	The willow tree	GO	Interfolk 2
Frankrijk	Valse ecossaise	GO	Mix 6
Frankrijk	Jabadao	O	Interfolk 2
Ierland	Siege of Carrick	GO	Interfolk 2
Israël	Zamar nodded	GO	Mix 3
Israël	Ge'ulim	GO	Mix 5
Israël	Ya'mori	GO	Mix 6
Israël	Ani eshtagea	GO	Interfolk 1
Israël	Rachel	GO	DDB 2
Italië	Giga	GO	Mix 6

Kroatië	Pikuša	GO	Mix 6
Kroatië	Zagorski drmeš	GO	Interfolk 2
Macedonië	Da mi dojdeš	GO	DDB 1
Mexico	Jesusita en Chihuahau	GO	Mix 1
Mexico	Atotonilco	O	Mix 2
Nederland	IJswals	GO	Mix 1
Nederland	IJspolka	GO	Mix 3
Nederland	Bravade (parenversie)	O	Mix 4 DDB 2
Nederland	Mazurka	GO	Mix 5
Nederland	Beukenwals	GO	Mix 6
Nederland	Henriks Mazurka	O	Interfolk 1
Nederland	Tiedeliepats	GO	Interfolk 1
Nederland	Bockxvoetje	GO	Interfolk 2
Nederland	Tineke's reel	O	Interfolk 2
Nederland	Boerenplof	GO	DDB 1
Noorwegen	Pariser polka	GO	Interfolk 1
Oekraïne	Tropotianska	GO	Mix 2
Polen	Cięta polka	GO	Mix 2
Polen	Walczyk Lubelski	GO	Mix 4
Polen	Krzyżok/Szurok	GO	Mix 6
Polen	Ada's kujawiak	GO	DDB 3
Portugal	Rosinha	GO	Mix 5
Portugal	A Mourisca de Santana (1)	O	Interfolk 2
Portugal	A Mourisca de Santana (2)	O	Interfolk 2
Roemenië	Hora cobză din Cîmpulung	GO	Mix 2
Roemenië	Sălajan	GO	Mix 3
Roemenië	Joc în patru	GO	Mix 5
Roemenië	Geampara de la Topraisar	GO	Mix 5
Rusland	Charoshenki malodjenki	GO	Mix 2
Rusland	Lineynaya kadril	GO	Mix 4
Rusland	Kak po retschenkje plila lodotschka	GO	Mix 5
Rusland	Moj muschenjka rabotjaschenjka	O	Mix 5
Rusland	Korobushka	O	Mix 6
Rusland	Serbianka	GO	Interfolk 2
Schotland	Reel of the 51 division	GO	Mix 4
Schotland	Espie MvNabb	GO	Mix 5
Schotland	The bees of Maggiecknockater	GO	Interfolk 2
Servië/Albanië	Šota	GO	Mix 1
Tsjechië	Ceresnicka	GO	Mix 2
Tsjechië	Slovácký čardáš	GO	DDB 2
USA	Rangers Waltz	GO	Mix 1 DDB 2
USA	Yankee Doodle	GO	Mix 3
USA	Balance the Lines	GO	Mix 4
USA	Dip and dive	GO	Mix 4
USA	Steppin' out	GO	Mix 5
USA	Hot time in the old town tonight	GO	Mix 6
USA	All American promenade	O	DDB 1
USA	Levi Jackson rag	GO	DDB 3
Zweden	Schottisch I turer	GO	Interfolk 1
Zweden	Hambo	GO	DDB 2
Zwitserland	Weggis	GO	Interfolk 1

Bijlage 2: Balprogramma Nederlands Danshuis, Utrecht, 11 mei 2002

Opzet was om vaste dansparen zoveel mogelijk samen te laten dansen.

GEEN OPSCHUIFDANSEN:

Boanopstekker (zonder uitleg)
Blauw Garen & Koperdraad (uitleg).
Mazurka Schagen (uitleg)

OPSCHUIFDANS:

Op 'e Nijsted (uitleg)

Pauze

GEEN OPSCHUIFDANSEN:

Olde Step
Carl Eriks Wals
Polka Jenny Lindt
Ijswals
Valeta
Hakke Toone
Blauw Garen en Koperdraad (herhaling)
Waterpas

OPSCHUIFDANSEN:

Bravade
Menuet v Tongeren
Boerenploff
Hongaarse Mazurka
Trekzak
Ljouwerter schots

Pauze

GEEN OPSCHUIFDANSEN:

Mazurka Schagen (herhaling)
Mexicaanse wals
Maximawals
Premierewals
Sextant
Horlepiep

OPSCHUIFDANSEN:

Op 'e Nijsted (herhaling)
Keperen Schots
Hoge Dijk
Haarlemmerdijk
Vleuter
Chloë
Pot van Cees & Tonia
Henriks Mazurka
Rozenwals (geen opschuif)
Nije mazurka (geen opschuif)
Franse slag
Gort met Stroop (geen opschuif)

Bijlage 3: Omschrijving ervaringsoefening emoties en parendans

Deze oefening is bedoeld voor het doegedeelte met de toehoorders en duurt ongeveer 4-5 minuten. Ik leg de oefening uit (zie onder), vraag de mensen de oefening te doen, en vraag na afloop wat men voelde.

Uitleg oefening:

Ik vraag jullie dadelijk te splitsen in twee groepen. Deze twee groepen gaan tegenover elkaar staan. De personen in een groep bedenken wie ze uit de andere groep willen uitnodigen om de hele avond als paar mee te dansen. Daarna lopen ze langzaam naar die persoon toe. Als er meerdere personen bij een persoon aankomen dan beslist de gevraagde persoon met wie hij gaat dansen. De personen die overblijven gaan naar elkaar en kiezen uit elkaar. Daarna gaan de paren in gesloten danshouding staan met het hoofd op elkaars schouders of borst (een halve minuut).

Nabespreking:

Vraag aan de deelnemers wat men voelde:
niets, afwijzing, warmte, teleurstelling, blijdschap?

Bedoeling van de oefening: De mensen te laten ervaren welke gevoelens bij parendansen een rol spelen zodat ze als docent beseffen waar ze eventueel rekening mee zou kunnen houden bij parendansen.